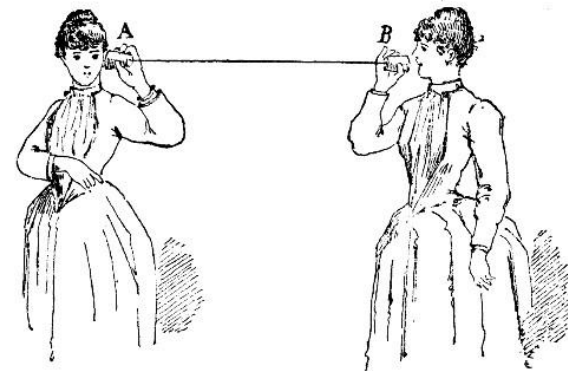

Afasi, dysartri och dysfagi

Vad är det och hur kan vi hjälpa?

Föreläsning för Vårt Hjärta 23.4 2023
Kajsa Törnqvist, talterapeut/logoped

Om mig

Hur jobbar vi på ÅHS?

- 1/4 talterapeutjänster riktad mot vuxna
- måndag - torsdag på avdelningar
- fredagar på mottagning
- bedömningar, uppföljning, kortare terapier, handledning

Vi jobbar brett!

TALA

TALFLYT

SKRIVA

LÄSA

FÖRSTÅ

SVÄLJA

AKK

Varför får man svårt att prata och äta?

- stroke
- neurologiska sjukdomar
- demenssjukdomar
- neurodegenerativa sjukdomar

- huvud-hals-cancer
- muskelsvaghet efter att ha varit gravt sjuk (t.ex. polyneuropati)
- medfödda svårigheter, t.ex. språkstörningar eller läs- och skrivsvårigheter

Vad gör talterapeuten?

- bedömning
- återgivning
- handledning
- uppföljning
- behandling

Afasi

- nedsatt förmåga att tala, förstå tal, skriva eller läsa
- musklerna är intakta
- stroke är den vanligaste orsaken
- intensiv träning i början av insjuknande
- hitta styrkor, kompensera för svagheter
- dolt funktionshinder

Talet är förändrat

- långsamt och trögt
- fel ord
- fel ordföljd
- ja istället för nej
- byter plats på bokstäver i ord

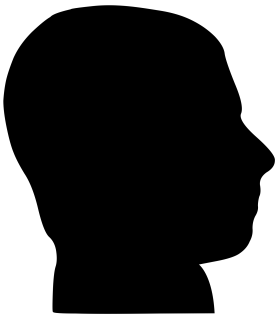
Följder av afasi

- svårt att uttrycka sig
- svårt att hänga med i samtal
- samtalet fungerar inte som förut
- utanförskap
- social rädsla
- stress, sårbarhet

Andra förändringar som påverkar talet

- minnet
- initiativförmåga
- koncentration och uppmärksamhet
- hjärntrötthet

Hur stöder man en person som har svårt att uttrycka sig?

Jag är
samma
person som
förut.

Jag vet
att du vet.

- acceptans - samtalet är annorlunda än förut
- samtalspartnern bär större ansvar
- prata en i taget
- prata långsammare
- lyssna
- ge tid att förstå och att svara
- avbryt inte

- ställ JA/NEJ-frågor
- ställ slutna frågor
 - t.ex. “vill du ha spagetti eller ris?” istället för “vad vill du ha?”
- anteckna samtidigt som ni pratar
- gestikulera, visa med händerna
- rita
- skriv

Använd hjälpmedel

- JA/NEJ-kort att visa på
- bild- eller ordkartor
- Reda ut-häfte
- snabb-ord
- appar, t.ex. TD Snap

- foton
- ordlistor
- textuppläsning
- karta
- kalender
- klocka

Oj, här är en bild på en som fiskar... han har fått en fisk. En stor en... En gädda är det. Eller lax kanske? Han står och håller i den. Den ser tung ut. Ja, jag har nog också fiskat förut. Men inte så mycket längre. Gädda vet jag inte om jag tycker om heller.

Fiska. Fisk. Gädda?

(visar hur man kastar kastspö)

Fiska. Fisk. Gädda?

(visar hur man kastar kastspö)

(tar fram Karta-app i telefonen och zoomar in
en hamn)

Brukar du fiska här? **Ja.**

(zoomar in en av bryggorna och pekar på den)

På den här bryggan? **Ja.**

Har du fiskat på sistone? **Nej.**

(tar fram telefonen och skriver: 10-12)

Fiskade du när du var 10-12år? **Ja.**

Abborre.

Meta. Mask.

Talterapin provar ut
hjälpmedel och handleder!

Annat som kan vara till hjälp

- berätta för familj och bekanta om afasi
- afasikort
- umgås och gör saker tillsammans som inte alltid kräver samtal, t.ex. bygg pussel, måla, lyssna på radio eller ljudbok

Dysartri

- nedsatt rörlighet i musklerna som används vid tal
- ibland även nedsatt känsel
- svårt att prata, men INTE afasi
- talet kan låta långsamt, otydligt, sluddrigt eller ansträngt, starkt/svagt
- svårt att koordinera andning-tal

Dysfagi

- ät- och sväljsvårigheter
- kan drabba på olika sätt;
 - preoralt
 - oralt
 - faryngealt
 - esofagealt

Observandum

- hostar när man äter eller dricker
- svårt att tugga maten
- svag hosta
- tar lång tid att äta

- viktnedgång
- påverkad andning eller röst vid måltid
- svårt att få igång sväljningen

Vem drabbas av dysfagi?

- stroke
- neurologiska sjukdomar
- demenssjukdomar

Två typer av sväljbedömning

Klinisk sväljbedömning

Instrumentell sväljbedömning

Åtgärder

- Anpassning
- Konsistensanpassning
- Sväljträning

Tack för mig!